

Богдан Буяк,
доктор філософських наук, професор,
проректор з наукової роботи та
міжнародного співробітництва
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

**АКАДЕМІЧНА ЧЕСНІСТЬ
ЯК УМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ВУЗУ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ**

*«Людина ніколи не повинна
сходити із широкої дороги честі,
навіть під пристойним приводом,
що ціль виправдує засоби;
до шляхетної мети завжди можна
прийти чесним шляхом»*

Ч. Діккенс

В процесі комплексного реформування системи освіти України варто, використовуючи кращі світові традиції, розробити нову законодавчу та нормативно-правову базу; системно забезпечувати підвищення якості освіти на інноваційній основі; удосконалювати та одночасно освоювати систему науково-інформаційного забезпечення освіти; а у сфері вищої освіти – реформувати мережу, зміст вищих навчальних закладів відповідно до потреб і можливостей країни; створювати потужні навчально-наукові університетські центри, регіональні освітянські комплекси. В цьому контексті потрібно ліквідувати та уникати в майбутньому будь-яких негативних проявів в системі освіти. Однією з таких глобальних проблем є подолання проявів плагиату та налагодження відвертих та системних механізмів академічної чесності.

Поява всесвітньої системи «Інтернет» в останній чверті ХХ століття здійснила суттєвий прорив (як у первісних людей поява вогню) у розвитку людства загалом і кожної особи зокрема, зробивши доступними для будь-кого глобальні обсяги інформаційних потоків, а це, в свою чергу, вивело на новий рівень проблему плагиату в соціальному просторі. В сучасних умовах плагиат в науково-освітньому середовищі перетворився на багатолікий соціально-етичний та економіко-юридичний феномен, набувши різноманітних форм він вийшов за межі безпосередньої крадіжки результатів інтелектуальної праці, що дозволяє говорити про масштаби проблеми та вимагає встановлення механізмів щодо її запобігання в Україні. Таким чином, обґрунтування стратегії і

тактики загалом і правових аспектів зокрема, формування пріоритетів державної політики у сфері боротьби з академічним плагіатом та планування заходів їх практичної реалізації є одним з найбільш нагальних завдань у сфері управління наукою та освітою та функціонування академічного середовища загалом.

Проблема академічної нечесності (списування, шахрайство, плагіатування тощо) розглядалась науковцями із Західної та Східної Європи, Америки та Східної Азії через призму філософсько-правових, психологічних, соціологічних, педагогічних, культурологічних чинників. Більшість вітчизняних науковців досліджують проблему академічної чесності як необхідну умову у освітніх євроінтеграційних прагненнях українських університетів. Головними засобами боротьби проти академічного плагіату та порушення авторського права в епоху Інтернету є поєднання правових, економічних та технологічних важелів разом з системою заходів етичного спрямування.

Таким чином, в Україні не приділяється достатньої уваги проблемі, що розглянута, хоча питання академічної честі – один із аспектів соціальної справедливості та безпеки країни. Від менталітету еліти суспільства – фахівців із вищою освітою – залежить те, які стосунки будуть складатися в економіці, бізнесі та соціальній сфері. Якщо ми маємо за мету створити правове суспільство на зразок європейських та північноамериканських країн – наші молоді фахівці повинні вчитися не тільки професійним навичкам, але й суворо додержуватися законів, що існують. Досвід академічної нечесності, який часто отримують студенти в наших університетах, – це тренування на подальше порушення законів держави. Необхідність проведення подальших досліджень та створення системи боротьби з академічною нечесністю очевидна.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буяк Б. Правові аспекти академічної чесності та боротьби із плагіатом / Б. Буяк // Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики» ; за заг. ред Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. – К. : Таксон, 2016. – 234 с. – С. 133–151.